

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr. inż. Grzegorza Mazgaja pt.:

USPRAWNIENIE DOCHODZEŃ DOTYCZĄCYCH PRZESTĘPSTW INTERNETOWYCH

przygotowanej pod kierunkiem naukowym prof. dr. hab. Waldemara Zubrzyckiego

1. Ocena wstępna

Podstawą napisania recenzji jest Uchwała Senatu Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie nr 119/IV/2020 z dnia 22.09.2020 roku, w sprawie powołania recenzentów w przewodzie doktorskim Pana mgr. Grzegorza Mazgaja.

Prowadzenie czynności wykrywczych dotyczących postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwa internetowe determinowane jest szybkością działania oraz uzyskiwania danych objętych tajemnicami zawodowymi. Obowiązujący model prowadzenia dochodzeń regulowany jest za pomocą zapisów ustawy Kodeks postępowania karnego oraz wytycznych wskazywanych zarówno przez organ odpowiedzialny za nadzór nad prowadzonymi dochodzeniami, jak i przez wewnętrzne zarządzenia odnoszące się do metodyki wykonywania niezbędnych w tym zakresie czynności. Dodatkowym aspektem mającym wpływ na efektywność prowadzenia pracy procesowej stanowi kryterium oceny pracy policjanta i jednostki organizacyjnej, które dotyczy szeroko rozumianej sprawozdawczości. W świetle konieczności spełnienia wymagań sprawozdawczych oraz dochowania zasad określonych normami prawnymi, pojawiają się w pracy policjanta pionu dochodzeniowego zauważalne trudności, które dotyczą m. in. wyboru sposobu prowadzenia postępowania – pomiędzy efektywnym jego przeprowadzeniem, a wpisaniem się w potrzeby przełożonego i prokuratora, którzy rozliczani są z tzw. „spływu spraw” oraz czasu ich prowadzenia. W tym zakresie stosowana jest tzw. inżynieria sprawozdawczości, która w wysokim stopniu zniekształca podstawowe cele prowadzenia postępowań przygotowawczych określonych w art. 297 ustawy Kodeks postępowania karnego. Autor dysertacji zwraca ponadto uwagę na specyfikę prowadzenia dochodzeń związanych z

przestępczością internetową, a mianowicie na konieczność szybkości podejmowania działań związanych z uzyskaniem informacji stanowiących tajemnicę bankową oraz danych telekomunikacyjnych. W ramach niniejszego opracowania Pan magister Mazgaj podnosi zależności występujące w procesie uzyskania wymienionych danych, które w obecnym czasie wydają się być niedostosowane do tempa i kierunków prowadzonej działalności przestępczej.

Zakres rozprawy przygotowanej przez Pana mgra Grzegorza Mazgaja znajduje się zatem w kręgu kluczowych dylematów dotyczących poszukiwania właściwych rozwiązań determinujących proces wykrywczy w sprawach o przestępstwa internetowe, które realizowane są w formie dochodzeń. Dodatkowym walorem niniejszego opracowania jest fakt, iż wskazywane w dysertacji przeszkody znajdują odzwierciedlenie w opinii policjantów prowadzących tego rodzaju czynności oraz pokrzywdzonych, którzy zgłaszają uwagi w zakresie niskiej efektywności odzyskiwania środków finansowych, jak też ukarania sprawców dopuszczających się naruszenia ich dóbr osobistych w sieci Internet. W świetle przywołanych powyżej spostrzeżeń, rozprawa Autora powinna być postrzegana pozytywnie. Uwidocznienie przez Dyplomata przeszkód towarzyszących w wykonywaniu czynności procesowych w sprawach o przestępstwa internetowe, świadczy o świadomości Autora w zakresie podjętego dyskursu i rozumieniu potrzeb prawidłowego prowadzenia tego rodzaju czynności, które wpływają na stan bezpieczeństwa państwa.

Główny problem badawczy rozprawy zawarty jest w pytaniu:

„w jaki sposób można zwiększyć efektywność prowadzenia dochodzeń z zakresu przestępczości internetowej, aby – przy wykorzystaniu dostępnych zasobów – osiągnąć ich cele w możliwie najkrótszym czasie bez obniżania ich jakości?”

Odnosząc się do wskazanego problemu badawczego Autor przedstawił pięć problemów szczegółowych:

- 1. W jakim stopniu przestępczość internetowa wpływa na bezpieczeństwo wewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej?*
- 2. Na czym polega specyfika dochodzenia z zakresu przestępczości internetowej jako pierwszego etapu postępowania karnego?*
- 3. Które z czynników wpływających na efektywność i czas prowadzenia dochodzeń z zakresu przestępczości internetowej są zależne, a które niezależne od policjantów je prowadzących?*

4. *Jakie są indywidualne sposoby policjantów radzenia sobie z trudnościami wskazanymi przez nich, które napotykają przy prowadzeniu dochodzeń z zakresu przestępczości internetowej?*
5. *Jakie działania są pożądane w celu zwiększenia efektywności pierwszego etapu postępowania karnego z zakresu przestępczości internetowej i zredukowania ilości czasu potrzebnego do jego realizacji?*

Do głównego problemu badawczego Autor opracował hipotezę przyjmującą, iż:

„Zwiększenie efektywności oraz skrócenie czasu prowadzonych przez policjantów postępowań przygotowawczych z zakresu przestępczości internetowej wymaga zmiany części dotychczas obowiązujących regulacji prawnych oraz przyjętej pragmatyki wykonywanych czynności, polegających na bezpośrednim i sprawniejszym dostępie do części informacji objętych tajemnicami: telekomunikacyjną i bankową oraz parcjalnym wykonywaniem poszczególnych czynności w sprawie. Zasadną byłaby również zmiana kolejności wykonywania tych czynności, wynikająca z uzyskania wcześniejszego dostępu do informacji objętych tajemnicą.”

która została zweryfikowana pozytywnie (str. 112). W dysertacji sformułowano także hipotezy robocze odnoszące się do problemów szczegółowych. W nich przyjęto, że:

1. *Przestępczość internetowa odgrywa coraz większą rolę w skali zjawiska przestępczości. Ilość prowadzonych dochodzeń z zakresu przestępczości internetowej stale rośnie. Zwiększają się również straty materialne będące często ich konsekwencją, przy jednoczesnym spadku wykrywalności sprawców. Prognozy wskazują na stały wzrost zjawiska. Konieczne są zmiany zwiększające efektywność prowadzonych dochodzeń, skutkujące poprawą bezpieczeństwa wewnętrznego państwa.*
2. *Specyfika postępowania przygotowawczego z zakresu przestępczości internetowej wymaga od policjanta prowadzącego sprawę, aby - w sytuacji, gdy okoliczności przedstawione w zawiadomieniu dają podstawę sądzić, iż brak jest znamion przestępstwa - postępowanie sprawdzające wydłużyć w celu pozyskania materiałów pozwalających uzasadnić wydanie postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia. Natomiast w sytuacji, gdy policjant prowadzący posiada przekonanie,*

- że faktycznie mogło dojść do przestępstwa, należy niezwłocznie podjąć działania pozwalające odzyskać utracone mienie oraz ustalić sprawców.*
- 3. Na czas prowadzenia przez Policję postępowań przygotowawczych ma wpływ szereg czynników. Wśród zależnych od funkcjonariusza, można wymienić: zachowanie właściwej dynamiki postępowania i osobiste zaangażowanie prowadzącego. Praktycznie uniemożliwiło to zaproponowanie w ramach hipotezy rozwiązań systemowych zwiększających efektywność oraz skrócenie czasu prowadzenia. Natomiast niezależne to: obciążenie pracą, w tym ilość jednocześnie prowadzonych postępowań, biegłość wynikająca z posiadanych kwalifikacji i zdobytej praktyki oraz procedury obowiązujące w ramach przepisów prawa, które determinują tryb i sposób pozyskania informacji od podmiotów zewnętrznych. Ponadto wskazać należy tradycyjne - nieprzystające do specyfiki przestępstw internetowych - metody prowadzenia dochodzeń.*
 - 4. Policjanci dokonują wstępnej selekcji spraw na etapie postępowania sprawdzającego. W sytuacji, w której modus operandi nie jest skomplikowany i wskazuje niski profesjonalizm sprawcy, preferowane są rozwiązania skutkujące zwrotem mienia dla pokrzywdzonego. Pozwala to wydać postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia i w konsekwencji chroni przed niepożądanym wynikiem statystycznym w postaci umorzenia wobec braku znamion czynu zabronionego. W zakresie sposobów policjantów radzenia sobie z trudnościami przy dostępie do informacji objętych tajemnicami: telekomunikacyjną i bankową, odstąpiono od sformułowania hipotezy. Z uwagi na planowane rozwiązanie tego problemu w drodze zastosowania jakościowej metody badawczej, brak literatury i dotychczasowych badań w tym zakresie, nie jest możliwe postawienie precyzyjnej hipotezy. Przewidywana jest również różnorodność odpowiedzi uczestniczących w badaniach osób.*
 - 5. W celu zwiększenia efektywności pierwszego etapu postępowania karnego i zredukowania ilości czasu potrzebnego do jego realizacji należy skrócić czynności sprawdzające i niezwłocznie wszcząć dochodzenie, w sytuacji, gdy policjant prowadzący uzna, iż faktycznie mogło dojść do przestępstwa. Umożliwi to szybsze podjęcie działań: pozwalających odzyskać utracone mienie, zmierzające do ustalenia sprawców oraz zapobiegnie dublowaniu czynności. Należy również zmienić wybrane przepisy kodeksu postępowania karnego oraz ustaw prawo telekomunikacyjne i prawo bankowe, aby w krótszym czasie móc pozyskiwać informacje, dostępne*

obecnie na potrzeby postępowania przygotowawczego jedynie w drodze zwolnienia z tajemnicy telekomunikacyjnej oraz bankowej. Ponadto, jeśli modus operandi sprawy wskazuje w oczywisty sposób, że w celu zmylenia organów ścigania posłużono się danymi innych osób, należy zrezygnować z ich przesłuchiwania. Dodatkowo należy zmodyfikować używane wartości statystyczne stosowane w Krajowym Systemie Informatycznym Policji dodając pozycję odnoszącą się do sytuacji, w której na skutek działań podjętych przez Policję, pokrzywdzony odzyskał mienie jednak ustalony stan faktyczny daje podstawy do umorzenia dochodzenia na podstawie stwierdzenia braku, w zachowaniu sprawcy, znamion czynu zabronionego.

Pierwsza hipoteza została zweryfikowana pozytywnie (s.36), podobnie jak druga (ss. 70 – 71), trzecia (s. 91) oraz piąta (ss.108 – 109), natomiast czwarta hipoteza została zweryfikowana negatywnie (s. 102).

Autor przedmiot badań określił jako „*dochodzenie w obszarze przestępczości internetowej*”. *Badaniom podlegała literatura dotycząca prowadzenia postępowań przygotowawczych, prawa telekomunikacyjnego i prawa bankowego, akty prawne obejmujące prowadzenie dochodzeń, traktujące o sposobie pozyskiwania na potrzeby prowadzonych postępowań danych stanowiących tajemnicę telekomunikacyjną lub bankową oraz udostępniona na potrzeby badań, próba 100 postępowań przygotowawczych prowadzonych w formie dochodzenia z zakresu przestępczości internetowej. Dodatkowo zebrano opinie policjantów prowadzących przedmiotowe postępowania, będących ekspertami w tym zakresie oraz dane liczbowe dotyczące ilości prowadzonych dochodzeń z tej kategorii w badanym okresie. Badania były realizowane pod kątem ustalenia przyczyn długotrwałości postępowań przygotowawczych, efektywności wykonywanych w sprawie czynności i wpływu zjawiska przestępczości internetowej na bezpieczeństwo wewnętrzne”.*

Należy jednak zaznaczyć, iż sformułowanie przez Autora przedmiotu badań jako „*dochodzenie w obszarze przestępczości internetowej*” (s.16), jest opracowane błędnie i spowodowane z pewnością z zastosowania skrótu myślowego. Z literatury dysertacji wynika jasno, iż rozstrzygane problemy dotyczą metodyki prowadzenia dochodzenia, a nie samej formy postępowania przygotowawczego, dlatego też trafniejszym byłoby określenie przedmiotu badań jako metodyki prowadzenia dochodzenia w obszarze przestępczości internetowej.

Celem dysertacji było *wskazanie rozwiązań umożliwiających zwiększenie efektywności prowadzenia dochodzeń z zakresu przestępczości internetowej. Rozpoznanie skali zjawiska polegało na ustaleniu ilości przestępstw internetowych w kwalifikacjach art. 268a k.k., 286 k.k. oraz 287 k.k. w latach od 2016 do 2018. Pozwoliło to na ustalenie tendencji w zjawisku, a poprzez przeanalizowanie zależności w ilości prowadzonych spraw do ich skuteczności, umożliwiło określenie wymiaru zagrożeń dla bezpieczeństwa wewnętrznego. Przeanalizowanie specyfiki przestępstw z zakresu przestępczości internetowej umożliwiło ustalenie elementów, które wpływają na efektywność jego prowadzenia, w tym w szczególności na czas trwania dochodzenia. Ustalenie problemów oraz poznanie w drodze wywiadów eksperckich metod radzenia sobie z nimi przez policjantów prowadzących dochodzenia w badanym zakresie, dało odpowiedź na pytanie w jaki sposób prowadzić efektywniej postępowania z zakresu przestępczości internetowej, w tym w szczególności pozwoliło ustalić możliwości skrócenia czasu ich trwania.*

Przedstawiony przez Autora główny problem badawczy oraz problemy szczegółowe korespondują z przyjętym celem pracy i przedmiotem badań. Dokonując oceny wystosowanych w dysertacji problemów szczegółowych uwagę zwraca fakt, iż większość postawionych problemów wyraża charakter diagnostyczny (od nr 1 do nr 4), a tylko jeden (nr 5) znajduje się w orbicie głównego problemu badawczego.

Określony w dysertacji plan postępowania badawczego umożliwił Doktorantowi realizację celu pracy i naukową weryfikację postawionych hipotez badawczych. Autor przygotowując pracę wykorzystał doświadczenie zawodowe uzyskane z racji wykonywania obowiązków służbowych w zakresie prowadzenia postępowań przygotowawczych.

Praca została napisana językiem poprawnym przy zastosowaniu właściwego warsztatu pisarskiego. Rozdziały i podrozdziały tworzą logiczną całość. W opracowaniu znajduje się jednak niewielką ilością błędów, w tym interpunkcyjnych oraz wynikających ze stosowania uproszczeń i skrótów myślowych. Zauważalne są też niezrozumiałe konstrukcje zdań (s. 12 „praca ukierunkowana jest, przy założeniu, że liczba funkcjonariuszy realizujących czynności.....”, s. 42 „Ponadto prowadzący postępowanie miał wgląd w zachowanie i zaangażowanie zawiadamiającego.....” oraz s. 56 „Bank ponownie złożył zażalenie się na postanowienie.....”).

Recenzowana rozprawa stanowi istotny wkład w rozwój badań nad bezpieczeństwem państwa, ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa obywateli i instytucji zagrożonych przestępczością internetową.

2. Zawartość rozprawy

Dysertacja Pana mgr. inż. Grzegorza Mazgaja liczy ogółem 123 strony tekstu, w tym 3 strony bibliografii (24 poz. powołanej literatury, 4 poz. varia) wraz z wykazem regulacji prawnych (6 poz.) i źródłami internetowymi (7 poz.), 5 stron zawierających spis tabel, rysunków i wykresów oraz 2 strony załączników. Krytycznie należy odnieść się do wyboru przywołanej literatury, ponieważ z przywołanych 24 pozycji, zaledwie pięć bezpośrednio związanych jest z przestępczością internetową. Dodatkowo należy podnieść, iż Dyplomant nie w pełni przywołał dostępną literaturę dotyczącą przedmiotu badań, czyli zwalczania przestępczości internetowej. Wniosek ten jest zaskakujący, ponieważ w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie od ponad dwudziestu lat odbywały się konferencje i seminaria poświęcone zwalczaniu przestępczości teleinformatycznej, które za każdym razem podsumowane były publikacją naukową (np.: G. Matyniak, *Możliwości wykrywcze (i nie tylko) w sprawach przestępczości internetowej*, [w:] *Przestępczość teleinformatyczna*, red. J. Kosiński, Szczytno 2015, L. Gradowski, *TOR – szansa na identyfikację użytkownika*, [w:] *Przestępczość teleinformatyczna*, red. J. Kosiński, Szczytno 2015, P. Buchwald, K. Mączka, M. Rostański, *Pozyskiwanie informacji o użytkownikach portali społecznościowych*, [w:] *Przestępczość teleinformatyczna*, red. J. Kosiński, Szczytno 2015, K. Lorek, *Wymiana informacji w walce z cyberprzestępczością*, [w:] *Przestępczość teleinformatyczna*, red. J. Kosiński, Szczytno 2013, P. Baraniecki, *Optymalizacja pytań do operatora telekomunikacyjnego*, [w:] *Przestępczość teleinformatyczna*, red. J. Kosiński, Szczytno 2013, P. Peterek, *Czas i miejsce przestępstw popełnianych za pośrednictwem sieci teleinformatycznej – rozwiązania praktyczne w świetle zasady ekonomiki procesowej*, [w:] *Przestępczość teleinformatyczna*, red. J. Kosiński, Szczytno 2013, G. Martyniak, A. Wojciechowski, *Metodyka czynności w sprawach przestępstw popełnianych z wykorzystaniem sieci Internet*, [w:] *Przestępczość teleinformatyczna*, red. J. Kosiński, Szczytno 2011, K. Liderman, *Tożsamość, tożsamość cyfrowa i zaufanie*, [w:] *Rocznik Bezpieczeństwa Morskiego, Przestępczość teleinformatyczna 2019*, red. J. Kosiński, Gdynia 2020, czy też, D. Podufalski, *IP VS PORT, Prokurator szuka w sieci*, [w:] *Rocznik*

Bezpieczeństwa Morskiego, Przepęczność teleinformatyczna 2019, red. J. Kosiński, Gdynia 2020.

Rozprawa składa się ze streszczenia, wstępu, sześciu rozdziałów i zakończenia.

W streszczeniu Autor przybliża tematykę objętą podjętymi badaniami oraz przedstawia zarys zjawiska dotyczącego przepęczności internetowej. W tej części dysertacji Dyplomant określa i uzasadnia ramy czasowe przyjęte dla potrzeby przeprowadzenia badań, jak też wskazuje kwalifikację prawną czynów przepęcznych, które znajdują się w przestrzeni zainteresowania przedmiotowego opracowania.

We wstępie Doktorant prezentuje ogólny cel dysertacji, jak też naświetla problematykę związaną z prowadzeniem postępowań przygotowawczych związanych z przepęcznością internetową. Dodatkowo zaznacza problemy kadrowe obserwowane w policji, co zdaniem Dyplomanta negatywnie przedkłada się na zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa.

W pierwszym rozdziale pt. *Założenia badawcze* (ss. 9-19) Autor wskazuje sytuację problemową, definiuje cel i problemy badawcze, przedstawia hipotezę oraz hipotezy robocze. Dodatkowo opisuje przedmiot badań oraz ograniczenia występujące w trakcie realizacji badania. Kolejną częścią analizowanego rozdziału jest określenie metody, techniki i narzędzi roboczych.

W drugim rozdziale pt. *Przepęczność internetowa jako element zagrażający bezpieczeństwu wewnętrznemu Rzeczypospolitej Polskiej* (ss. 20 - 37) Doktorant dokonuje charakterystyki przepęczności internetowej w świetle wynikających z niej zagrożeń dla bezpieczeństwa wewnętrznego Polski. W tym obszarze Dyplomant przybliża ilość wszczętych postępowań będących przedmiotem badania, jak też posługując się tabelarycznym zastawieniem strat oraz sumy wartości mienia odzyskanego dla przepęstw pozostających w zainteresowaniu badawczym Autora – określa skutki przepęczności internetowej. Korzystając z uzyskanych danych statystycznych Dyplomant przedstawił prognozę rozwoju zjawiska przepęczności internetowej. Kontynuując badania podjęte w tej części opracowania Autor przybliżył wybrane parametry metodyki czynności procesowych, które wpływają na czas i efektywności prowadzonych dochodzeń.

W trzecim rozdziale pt. *Specyfika postępowania przygotowawczego z zakresu przepęczności internetowej* (ss. 38-71) Autor opisuje specyfikę postępowania

przygotowawczego z zakresu przestępczości internetowej, odnosząc się do analizy dostępnej literatury oraz aktów prawnych. W rozdziale przywołano oczekiwania osób pokrzywdzonych wobec funkcjonariuszy prowadzących dochodzenia, jak też wymogi przełożonych kierowane do policjantów realizujących czynności procesowe w tym zakresie. Dyplomant porównał wybrane przykłady postępowań z zakresu przestępczości internetowej, co pozwoliło na przedstawienie powtarzających się elementów działania sprawców w tego rodzaju czynach zabronionych oraz odpowiadających im działań organów ścigania.

W rozdziale czwartym pt. *Czynniki wpływające na efektywność i czas trwania postępowań przygotowawczych z zakresu przestępczości internetowej* (ss. 72-92) Doktorant podjął się opisanie wyników przeprowadzonych badań dotyczących czynników wpływających na efektywność i czas trwania postępowań przygotowawczych z zakresu przestępczości internetowej. Autor wyodrębnił czynniki zależne i niezależne od prowadzącego dochodzenia, w celu ustalenia obszarów, w których możliwe jest zaproponowanie i wdrożenie zmian.

Rozdział piąty pt. *Indywidualne sposoby policjantów radzenia sobie z trudnościami w prowadzonych postępowaniach z zakresu przestępczości internetowej* (ss. 93-103) ukierunkowany został na wskazanie sposobów radzenia sobie z trudnościami prowadzenia postępowań z zakresu przestępczości internetowej przez policjantów. W tym obszarze opisano zidentyfikowane problemy oraz sposoby ich ograniczania.

W rozdziale szóstym pt. *Działania służące zwiększeniu efektywności i skróceniu czasu potrzebnego do realizacji celów postępowania przygotowawczego* (ss. 104-109) Doktorant przedstawił wyniki badań określające propozycje rozwiązań, które mogą wpłynąć na efektywność prowadzonych dochodzeń.

W zakończeniu Autor przedstawił wnioski z przeprowadzonych etapów badania, w ramach których obronił cztery hipotezy cząstkowe oraz negatywnie ocenił jedną z nich, a w konsekwencji pozytywnie potwierdził przyjętą we wstępie hipotezę. Dyplomant wskazał możliwość wykorzystania niniejszej dysertacji przez osoby zaangażowane w proces zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego państwa oraz zaznaczył, iż wypracowane konkluzje mogą być punktem wyjściowym do dalszych badań w tym szerokim obszarze. Przedstawione wnioski końcowe świadczą o dojrzałości naukowej kandydata do stopnia doktora.

Doktorant w podsumowaniu każdego rozdziału przedstawia wnioski z przeprowadzonego zakresu badań, co czyni pracę czytelną. Wykorzystanie właściwego warsztatu pisarskiego oraz stosowanie zrozumiałego języka pozwala w konsekwencji wystawić Autorowi pozytywną ocenę.

3. Ocena merytoryczna dysertacji

Doktorant przeprowadził wnikliwą analizę przyjętego problemu badawczego, w ramach której udzielił odpowiedzi na postawione pytania badawcze oraz zweryfikował przyjęte hipotezy. Należy jednak zaznaczyć, iż Dyplomant nie przeprowadził w dostatecznym stopniu kwerend zasobów bibliograficznych, co w konsekwencji wpłynęło na niepełną analizę materiałów źródłowych w postaci pozycji zwartych i artykułów naukowych poświęconych problematyce zwalczania przestępczości internetowej, która osadzona jest także w metodyce prowadzenia czynności dochodzeniowych w tego typu sprawach. Powyższe zostało odzwierciedlone w objętości dysertacji, w której zabrakło części poświęconej ocenie dotychczasowego dorobku naukowego w zakresie przeciwdziałania i zwalczania przestępczości internetowej. Przywołane stanowisko Autora w zakresie zidentyfikowanych ograniczeń, iż „*brak literatury bezpośrednio dotyczącej omawianej problematyki*” (s. 18) należy uznać za nietrafione, dlatego też ten obszar badania należy ocenić jako niewystarczający.

Należy jednocześnie zaakcentować, iż poza wskazanym powyżej niedopatrzeniem, Autor opracowując dysertację bardzo dobrze opracował metodologię badań, co jest niezmiernie istotne w procesie badawczym. Wysoko należy ocenić umiejętność gromadzenia danych, a następnie ich oceny i opracowywania wniosków. Przyjęty układ rozdziałów i podrozdziałów jest logicznie uzasadniony i uporządkowany. Nie budzą także zastrzeżeń tytuły i podtytuły, które dokładnie określają zakres merytoryczny i odpowiadają zawartej w nich treści. Jak już podkreślono powyżej, każdy z rozdziałów badawczych opatrzony jest stosownym podsumowaniem, co wskazuje na umiejętność formułowania przez Dyplomanta merytorycznych wniosków.

W pracy pojawiły się także pewne mankamenty. Autor odnosząc się do uzyskiwania danych stanowiących tajemnice zawodowe w postaci tajemnicy bankowej i tajemnicy telekomunikacyjnej stosuje zamiennie sformułowania: zwolnienie z tajemnicy (np. s. 89) lub udostępnienie informacji stanowiących tajemnicę (s. 94). Zastosowanie przywołanej terminologii przez Autora w gruncie rzeczy jest usprawiedliwione, ponieważ w codziennym

języku policjantów w ten właśnie sposób formułowane są przedmiotowe czynności. Znajdując się, jednakże w obszarze opracowania naukowego zasadnym byłoby rozróżnienie tych dwóch podobnych, ale odmiennych terminów. Przywołana problematyka nie jest łatwa i stanowi ciągle żywe zainteresowanie zarówno organów upoważnionych do uzyskiwania tego rodzaju informacji, jak i podmiotów zobowiązanych ustawowo do ich udzielania. Zgodnie z art. 180c ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. - Prawo telekomunikacyjne, prokurator występuje z wnioskiem do operatora o udostępnienie danych stanowiących tajemnicę telekomunikacyjną, podobnie w oparciu o art. 218 § ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, instytucje obowiązane są wydać sądowi lub prokuratorowi przedmiotowe dane. Tożsame zasady obowiązują przy udostępnianiu informacji stanowiących tajemnicę bankową, na podstawie art. 105 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe. W ramach podjętego dyskursu w obszarze kategorii pojęciowej zasadnym byłoby wskazanie, iż uzyskanie materiałów od operatora czy banku przez uprawniony podmiot, nie jest równoznaczne ze zwolnieniem z obowiązku ich ochrony. W praktyce prokuratorskiej obecne są rozwiązania, które dotyczą wnioskowania o udostępnienie informacji stanowiących tajemnicę zawodową z jednoczesnym stanowiskiem zwolnienia z obowiązku jej ochrony. Konkludując, w tak specjalistycznym obszarze badawczym należy odróżnić te dwie instytucje.

Autor wielokrotnie używa sformułowania „modus operandi” (s.33, s. 52, s. 57, s. 92, s.96), które w zależności od potrzeby opisu odnosi się do działania sprawcy lub do sprawy. Kryminalistyka definiuje wskazane określenie jako charakterystyczny i zazwyczaj powtarzalny sposób zachowania się sprawcy czynu zabronionego, a nie sprawy. Stosowanie zatem zwrotu „modus operandi sprawy” jest zabiegiem nietrafionym.

Istotnym mankamentem dysertacji jest określenie mianem „ekspertów” (s. 16, s.94) policjantów wytypowanych do przeprowadzenia z nimi badania, posługując się metodą sondażu diagnostycznego. Zastosowanie kryterium doboru osób do przeprowadzenia wywiadu eksperckiego jest nieuzasadnione. Uzasadnienie, iż są to policjanci o dużym doświadczeniu w pracy dochodzeniowo-śledczej, legitymujący się świadectwami ukończenia kursów specjalistycznych w zakresie pracy dochodzeniowo-śledczej lub zwalczaniu przestępstw internetowych nie uprawnia do uznania tych osób jako ekspertów. Z pewnością wytypowani przez Dyplomanta policjanci dysponują wiedzą praktyczną odnoszącą się do problematyki prowadzenia postępowań przygotowawczych, ale z nie można zakwalifikować ich do miana ekspertów. Ekspertem jest specjalista powoływany do

wydania orzeczenia lub opinii w sprawach spornych. Należy zatem przyjąć, iż w przypadku postępowań przygotowawczych w sprawach dotyczących przestępczości internetowej może nim być uznany ekspert kryminalistyki lub biegły dysponujący wiedzą specjalistyczną z tego zakresu.

Należy zauważyć, że podjęcie przez Autora tak trudnej tematyki wymagało posiadania wiedzy z zakresu prawa oraz metodyki prowadzenia postępowań przygotowawczych w formie dochodzeń, jak i umiejętności poruszania się w niełatwym obszarze sporządzanych statystyk. W tym zakresie wysoko należy ocenić umiejętność określenia pola badawczego, które wymagało zidentyfikowania i wyodrębnienia danych, na podstawie których możliwym było przeprowadzenie badań.

Przywołane w opracowaniu badania obejmują liczne problemy i zagadnienia szczegółowe odnoszące się zarówno do rozwiązań prawnych, jak i określających organizację metodologii walki z przestępczością internetową. Przedmiotowa dysertacja co prawda dotyczy zagadnień związanych z prowadzeniem dochodzeń w zakresie przestępczości internetowej, należy jednak zaznaczyć, iż wnioski opracowane przez Dyplomanta stanowią wartość uniwersalną dla całokształtu problematyki prowadzenia postępowań przygotowawczych.

W nawiązaniu do zawartych rozważań szczegółowych warto podkreślić, że recenzowana praca może być asumptem do dalszej naukowej dyskusji, a tym samym do dalszego rozwoju nauk społecznych w zakresie nauk o bezpieczeństwie.

W pracy zauważalne są jednostkowe błędy redakcyjne, które jednak nie obniżają wartości recenzowanej pracy.

Reasumując: uznaję, że dysertacja pt.: „Usprawnienie dochodzeń dotyczących przestępstw internetowych” spełnia wszystkie wymogi formalne i merytoryczne określone w art. 13 ust. 1 Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (z późniejszymi zmianami) i wnioskuje o dopuszczenie Pana mgr. inż. Grzegorza Mazgaja do publicznej obrony doktoratu.

